

17. mai er en internasjonal dag!

Taler

Knut Storberget

Dato

17 mai 2007

Sted

Torre Vieja, Spania

1 Gratulerer med dagen!

5 Det er hyggelig for meg å feire denne dagen sammen med dere, her i Norges sørligste provins. Spania er et godt land å være i, både for oss som er her på et kortere gjesteopphold og for dere som er her på permanent basis. Jeg vil likevel tro at 17. mai er en dag som vekker en spesielle følelser og kanskje litt hjemlengsel i dere.

10 17. mai er en dag for alle. Ikke noe passer bedre enn et norsk 17. mai tog med innslag av flere flagg og flere kulturer. Det er dette 17. mai handler om. Inkludere og la alle få en stemme. Retten til å si ifra. Retten til å bevare sin egen identitet og kultur. Retten til å ta del i andres kulturer. Retten til å tro. Retten til å gå i tog, fredelige tog uten tanks og våpen. Selvfølgelig skal Julie Madelen, 15 Kevin og Emma gå i toget her i Torre Vieja. Norske barn i spanske skoler hører med i toget! Ikke bare for at de er norske, ikke bare for at de går i spansk skole; men først og fremst fordi de vil gå i toget. Velkommen!

17. mai er en internasjonal dag. En flott eksportvare. Å sikre demokrati gir det 20 beste grunnlaget for vekst. For sosiale reformer og for velferd. Demokratiet og rettstaten er det beste grunnlag for å løfte de som sliter. At markedet ikke styrer alene. At felleskapet er sterkt. Det vi fikk på plass i 1814 slåss mange mennesker for i dag. Rett til eget land demokrati og ytringsfrihet. Her i Spania merker vi kanskje mer enn noen gang at nasjonale spørsmål mer enn noen gang er 25 avhengig av internasjonale forhold.

La meg gi 4 eksempler:

- mange tusen kvinner og barn utsettes i dag for grov og kynisk

menneskehandel. Vi merker det i Oslos gater. En internasjonal utfordring har fått et nasjonalt uttrykk. En løsning på dette er helt avhengig av mer internasjonal politikk og tiltak, sammen med gode tiltak hjemme. Et aktivt politi og støtteapparat som trår til for de som sliter aller mest. De som er slavene i vår tid slavehandel; men som ikke plukker bomull. Vi går i tog for disses frihet i dag.

- flyktningene på Kanariøynene og ved Gibraltar. Klarer vi å gjøre noe for å hjelpe disse hjemme eller hos oss unngår vi store sosiale problemer i en urolig verden; også hos oss.

- klimautfordringene trenger sterke nasjonale demokratiske avgjørelser i en internasjonal ramme. Klimatiltakene vil ikke bare bedre klimaet og forebygge stor skade; men også kunne være viktige tiltak for å løfte flere ut av bunnløs fattigdom

- globaliseringen trenger mer arbeid for like lovregler og rettssystemer som passer for hverandre; slik Bjørn og Mette i El Romeral i Alfaz del Pi smertelig har fått erfare. En ny verden hvor vi reiser mer, hvor landegrensene viskes ut trenger en ny internasjonal rettsorden. Derfor er Norge aktive i internasjonalt lovarbeid bl.a. i EU for å sikre regler som samsvarer med hverandre og systemer som "snakker" med hverandre.

Vi trenger ikke bevege oss langt herfra før vi får dette spørsmålet nært innpå oss, bare over Gibraltar. Altfor mange afrikanere bor i land som sliter med ustabile politisk regimer, sosial uro, borgerkrig og mangel på elementære menneskerettigheter.

Altfor mange mennesker i Afrika får sine livsmuligheter ødelagt på grunn av krig. Mange av disse krigene handler om helt grunnleggende spørsmål som hvor grensene for staten skal gå, hvilke folkegrupper som skal omfattes og hva slags lovverk staten skal bygges på. Altfor mange kriger utkjempes fordi folkegrupper - innenfor og på tvers av eksisterende grenser - er uenige om hva som skal være fundamentet for en statsdannelse.

Dette angår også oss. Svake stater blir fristeder for internasjonal kriminalitet og terrorisme, og har liten evne til å stoppe miljøødeleggelser eller epidemier.

70 Samtidig vet vi at krig produserer frykt, sult, sykdom og uendelige
flyktningstrømmer. Tall fra UNDP viser at:

- det hvert år dør 10 millioner barn av sykdommer som kunne vært unngått. Det
er 30.000 barn hver dag,

75

- flere barn har dødd av diaré det siste tiåret enn alle andre som er drept i
konflikter siden 2. verdenskrig,

80

- i Afrika sør for Sahara ble 5 prosent fattigere fra 1990 til 2000, og bistanden
gikk ned.

85

Somalia har nylig vunnet den lite prestisjetunge førsteplassen som verdens
farligste reisemål, kåret av magasinet Forbes i februar 2007. Ifølge denne listen
ligger 3 av de 5 farligste landene i verden i Afrika; Somalia, Kongo og
Elfenbenskysten. Bare Irak og Afghanistan kan hevde seg i denne konkurransen
og kommer på hhv 2 og 3 plass.

90

Vi står i en del dilemmaer. Situasjonen er prekær for mange mennesker i Afrika,
men muligheten deres til å skaffe seg en bedre framtid i Europa er liten. Den
globale tenkningen er at vi skal bekjempe fattigdommen der folk er. Bare de som
er forfulgt av politiske, religiøse eller andre årsaker kan søke om beskyttelse og
oppholdstillatelse i et vestlig land. Mange desperate afrikanere forsøker å
komme seg over Gibraltar til Spania (Kanariøyene) og risikerer livet på veien.
Tragediene utspiller seg akkurat nå - hver eneste dag - like ved oss, her vi er nå.
De fleste blir plukket opp på veien og sendt tilbake, eller de blir sendt tilbake
med det samme de setter foten på spansk jord.

95

100

Schengen-samarbeidet er et viktig instrument for å bekjempe den
grenseoverskridende kriminaliteten. Samtidig står vi i noen dilemmaer i det
felles ønsket om å opprettholde en effektiv yttergrensekontroll. Den strenge
kontrollen av yttergrensene åpner dessverre opp for en omfattende
menneskesmugling, der mennesker med en drøm om et bedre liv blir prisgitt
kyniske menneskesmuglere i utrygge båter. Det er derfor av avgjørende
betydning at vi gjennom deltakelse i internasjonalt samarbeid kan stille oss bedre
rustet til å håndtere flyktningstrømmer og tryggheten for de som legger ut på
reisen mot et bedre liv. Samtidig skal vi straffeforfølge kyniske
menneskehandlere som gjør profitte på menneskesmugling, eller

105

110 menneskehandel for tvangsarbeid eller prostitusjon. Samtidig handler vårt ansvar om det vi bidrar med gjennom bistand og norsk engasjement for internasjonalt samarbeid i FN og andre internasjonale organer.

115 17. mai er en dag som har en spesiell stilling for nordmenn, kanskje mest for de som er et stykke hjemmefra, lang unna barnetoget på Karl Johan eller i Kirkenes.

120 Et lite gruk for dagen kan kanskje sette oss i den riktige etnosentriske stemningen, selv om det tar utgangspunkt i vårt naboland Danmark:

DET ENESTE RIKTIGE!

Når klokken er 11 i Danmark,
er den 5 i USA,

125 10 i London, og 18 i Kina,
og 13 omkring Moskva.

Hvor er vi danske et udvalgt folk,
at vi netop er født i selve
130 det lille velsignede landet, hvor klokken
er 11, når den er 11.

I dag feirer vi Grunnloven. Vår grunnlov er en av de eldste i verden. Vår grunnlov er på den måten spesiell og verdt en feiring. Men hvor viktig er
135 egentlig Grunnloven i våre liv, i det daglige? Vi tror kanskje at vi merker lite til den, men det er ikke riktig. Grunnloven preger livet vårt i langt større grad enn det vi tenker over. For hva hadde Norge vært uten? Hvordan er det egentlig å bo i et land som ikke har en grunnlov, en konstitusjon eller et samlende lovverk eller et fungerende rettssystem?

140 17.mai er derfor dagen da det er lov til å være patriotisk, lov til å være stolt over å være norsk.

I den sammenheng er jeg glad for å vite at mange innvandrere til Norge også har
145 et godt forhold til 17. mai. Det er ikke slik at de føler seg utstøtt og utenfor, tvert i mot. Et forskningsprosjekt ved Diakonhjemmets høgskole har vist at

nasjonaldagen er den dagen da innvandrere i Oslo føler seg mest hjemme hos oss. Feiringen, som for noen står som et symbol på vår nasjonale selvgodhet, 150 representerer det de drømte om å finne da de reiste hjemmefra.

Ali er fra Somalia, han er tobarnsfar, muslim og politisk flyktning. I et intervju i forbindelse med dette forskningsprosjektet, sier han: - Da barna sto foran Slottet og sang den norske nasjonalsangen, da kunne jeg ikke holde tårene 155 tilbake. Selv har jeg ikke gledet meg på vår egen nasjonaldag. Så jeg var glad for dattera mi, for at hun har tilhørighet til et land som Norge. Hun synger nasjonalsangen og hun er glad og stråler og smiler. Det er noe jeg har savnet veldig lenge.

160 For Ali er 17. mai et symbol på den friheten han selv aldri har opplevd i sitt hjemland. Dagen blir en kompensasjon for sorgen og savnet han selv har hatt. Han er lykkelig når hans egne barn vinker med norske flagg mot kongehuset og synger "Ja vi elsker".

165 Ali er ikke spesiell. Svært mange innvandrere i Norge deltar i og har et godt forhold til vår nasjonaldagsfeiring. Den dagen som fremhever det norske så sterkt, har paradoksalt nok blitt den dagen da innvandrere og etniske minoriteter føler seg mer inkludert i det norske fellesskapet enn hele resten av året. Forskerne mener at årsaken til innvandrernes glede over 17.mai-feiringen er 170 at de opplever at det er universelle verdier som feires; selvstendighet, frihet, demokrati og menneskerettigheter - uten undertrykkelse.

Norge har lang tradisjon for å tale menneskerettighetenes sak. Vi gir store finansielle bidrag til FNs menneskerettighetsarbeid og deltar aktivt i 175 internasjonale forhandlinger om menneskerettighetsspørsmål.

Menneskerettighetene har også en viktig plass i Grunnloven, der en egen paragraf slår fast at myndighetene skal sikre og respektere menneskerettighetene. Og menneskerettsloven av 1999 har en egen formålsbestemmelse om å "styrke 180 menneskerettighetenes stilling i norsk rett" og bidrar til å gjennomføre Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelse.

Avstanden blir stor til land der befolkningen knapt har noe rettsvern i lovverket, og der det er myndighetene (eller grupper som er beskyttet av myndighetene) 185 som utøver brudd på menneskerettighetene overfor sin egen befolkning. I dag

foregår det omfattende brudd på menneskerettighetene; i Darfur, i Somalia og i Irak:

- 190 I Afghanistan utsetter Taliban sivilbefolkningen stadig oftere for selvmordsangrep, bortføringer og halshugginger. Amnesty International ga ut en rapport i april som viser at angrepene brukes som rene avskrekkingsmanøvre for å få kontroll over lokalbefolkningen.
- 195 I Darfur fortsetter regner man med at om lag 200.000 mennesker har mistet livet og 2,5 millioner er drevet på flukt siden 2003, da opprørere gikk til væpnet angrep på regjeringen. Den internasjonale straffedomstolen i Haag har nylig utstedt de første arrestordrene i Darfur-konflikten, til en sudansk minister og en sentral leder for opprørs-militsen. De to er mistenkt for krigsforbrytelser og
- 200 forbrytelser mot menneskeheten på 51 tiltalepunkter, deriblant drap, voldtekt, tortur og forfølgelse av sivile i Darfur i 2003 og 2004. Regjeringen i Sudan har tidligere både avvist anklagene fra domstolen og nektet å utlevere mistenkte til Haag-domstolen.
- 205 Eksemplet med Haag-domstolen illustrerer det store dilemmaet vi står i når det gjelder å bekjempe alvorlig kriminalitet som menneskehandel, krigsforbrytelser og tortur. Slik kriminalitet kan ikke bekjempes med nasjonale virkemidler alene. Det er for eksempel uhyre vanskelig for norsk politi å etterforske effektivt krigsforbrytere som kommer til Norge. Det mangler bevis og vitner, det er store
- 210 avstander og tiden har gått.

Vi kan bare løse slike saker gjennom internasjonalt forpliktende samarbeid. Men det internasjonale strafferettssystemet er idag så nasjonalt begrenset at vi nærmest står maktesløse i forhold til oppklaring og iretteføring. Vi er nødt til å

215 avgi suverenitet for å vinne suverenitet.

På 17.mai er det grunn til å dvele ved de som har slåss for oss. Våre tanker går i dag til de som sloss for Norge og i FN ledede operasjoner. De som seilte som krigsseilere. De som måtte bøte med det mest verdifulle: livet. Uten disses

220 innsats; ingen frihet og ingen 17.mai tog. Vi er dem stor takk skyldig.

Det globale og det lokale henger sammen. Skal vi gjøre noe med sexkjøp og menneskehandel, går det en ubrutt rekke av utfordringer fra det norske gatehjørnet til en hjemplass et sted langt ute i verden.

Skal vi vinne kampen mot heroinen i Oslos gater, må vi lykkes i Afghanistan.

230 Vi kan gjøre noe med verden, vi kan gjøre den bedre, vi kan gjøre den tryggere -
vi - som lever i landet på toppen av FNs utviklingsliste - vi kan gjøre en forskjell
for andre mennesker. Vårt fellesskap kan nå ut til andre fellesskap.

Gratulerer med dagen!

235

Kilde

http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dep/Justisminister_Knut_Storberget/taler_artikler/2007/17mai-er-en-internasjonaldag.html?id=467571

Emner

17. mai-tale, Globalisering, Solidaritet, Utenrikspolitikk

240

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/17-mai-er-en-internasjonaldag>

245

250

255

260